

Getuigenis van de *Grande Messe Opus 1* van B.A.P Pothast in

-De Noord-Brabander- van dinsdag 16 september 1851

In bovenstaand blad staat een artikel over een mis van Pothast. Zoals uit het artikel blijkt gaat het om de Grande Messe Opus 1 die op 26 augustus 1851 is uitgevoerd bij de prijsuitreiking op Rolduc; deze mis is door zijn vader gedirigeerd toen Bernard Pothast op zondag 24 september 1848 zijn Eerste Heilige Mis opdroeg in de Sittardse St-Petruskerk. De mis is voor deze gelegenheid gecomponeerd.

INGEZONDEN.

Wij voldoen volgaarne aan het verzoek, ons door eenige zeer geachte vrienden uit Limburg gedaan, en nemen onderstaande stuk uit de CATH. NED. STEMMEN in onze Courant op.

DE MIS VAN DEN EERW. HEER B. A. POTHAST. (1)

Langer mogen wij niet zwijgen over een toonkunstig gewrocht, dat met regt door andere dagbladen (2) genoemd wordt: *une composition distinguée, un œuvre qu'on peut regarder comme une bonne fortune pour les vrais amateurs de la musique religieuse* d. i. een voortbrengsel van hooge waarde, een werk, dat men als eene gelukkige aanwinst voor de liefhebbers van de godsdienstige muziek beschouwen mag. Wij bedoelen hier de viermannenstemmige Mis van den Eerw. Heer B. A. POTHAST, professor in het seminarie van Rolduc.

Die Mis strekt den jeugdigen componist tot eer. Wij zouden wel gaarne getuige geweest zijn van de gemoedsaandoeningen der toehoorders, toen zij ter gelegenheid van het eerste Misoffer van den geïnspireerden Neomist, voor de eerste maal gehoord werd. . . . Treden wij in eenige bijzonderheden: de partitie der Mis ligt voor mij en ik schrijf vol vertrouwen het volgende oordeel.

Het *Kyrie* is van zeer groote verdiensten: het smeeken der ziel, die om genade roept, wordt te midden der verrukkendste melodij en der zoetluidenste harmonij steeds sprekend gehoord. Wij zouden willen uitweiden over het *Glorta*, dat, in weerwil der snelle beweging, steeds zijn waardig en godsdienstig karakter bewaart, en waarvan het *Cum Sancto Spiritu* een der wegslependste gezangen uitmaakt; maar baasten wij ons, om iets over het *Credo* en over deszelfs geheel nieuwe indeeling te zeggen. Hetzelfde *unisson*, dat vier maal bij de vier voornaamste geloofspunten des Symbolums terugkeert, is eene allergelukkigste gedachte en de indruk daarvan is geheel nieuw.

Het tweede gedeelte van het Credo: *Et in Jesum Christum*, is een model van kadans en van *rhythmus*; de solo's en de koren beantwoorden elkander door nieuwe en gelukkige afwisselingen, en de woorden zijn zoo goed verdeeld, dat het ophouden van den eersten *rhythmus* als van zelf het *Incarnatus est* aanbrengt. Wat dit laatste stuk betreft, dat beschouw ik als de parel der gansche Mis en als een meesterstuk op zich zelf. Mij dunkt, dat het niet mogelijk is, met meer gevoel het geheim der Menschwording uit te drukken.... En wat zal ik nu van het *Sanctus* zeggen? De aanhef is edel; in het *Benedictus* heerscht die zoete vreugde, die door de komst van den Gezegende des Heeren wordt veroorzaakt: het begin of aanslag van het *Hosanna* schijnt mij wat onder de waardigheid van het geheel te blijven. Het *Agnus Dei* is, als koor beschouwd, een fijn uitgewerkt en volmaakt stuk; de solo-partij rukt zich geheel behendig van de begeleidende partijen los.

Met een woord, de geheele Mis is niets dan de afwisselende uitdrukking van aanbidding, van dankbaarheid, van herouw en van gebed; overal heerscht, wars van verwijfde theaterklanken, de ernstige toon van het zuiverste godsdienstige gevoel; nergens is de tekst in strijd met de muziek; de harmonie is overal zeer nauwkeurig en de melodij verliest zich nergens in meer gekunstelde dan sprekende akkoorden. Wij twijfelen geenszins of elk zanggezelschap zal dit kunstgewrocht van eenen gevoelvollen Priester met hartelijke deelneming begroeten en toejuichen.

Zoo dacht en zoo schreef ik voor een paar maanden, toen mij die mis in handen viel en ik ze als liefhebber voor mijne piano bestudeerde. Te vergeefs wachte en verlangde ik, dat men ze hier, te *Maastricht*, zoude uitvoeren; tot dat mij gezegd werd, dat men, ter gelegenheid der prijsuitdeeling te *Rolduc*, den 26 Augustus ll., de bezoekers aldaar op die Mis wilde vergasten. Ik snelde er heen en ik beken het: mijne

(1) Te verkrijgen bij den auteur en bij den uitgever POTHAST, Boekhandelaar te *Nijmegen*.

(2) Zoowel in *Belgie* en *Duitschland* als in ons *Vaderland*.

verwachting is ver overtroffen geworden, ofschoon tot mijn spijt de rubrieken der Kerk en het toeval mij niet toelieten, dien dag het *Credo* te hooren uitvoeren. Allen, welke die muziek met mij gehoord hebben, hadden maar één mond, om hunne verrukking uit te drukken: en ik heb mij niet kunnen weêrhouden, den jeugdigen Componist mijne opwachting te maken. Vroeger had mij de vrees, van al te gunstig geweest te zijn, weêrhouden mijn oordeel openbaar te maken; maar nu ik daar den vereerenden brief gelezen heb, waarin de beroemde REIZIGER, een der eerste componisten van *Duitschland*, wien men die Mis ter beoordeeling gezonden had, zegt, dat hij den Eerw. Heer POTHAST niet meer als élève, maar als collega en medebroeder in de rij der toonkunstenaars beschouwt, nu aarzel ik niet meer, om alle liefhebbers van streng-(sevère) muzikalen kerkzang uit te noodigen, zich die waarlijk schoone Mis aan te schaffen en zich van de juistheid van mijn oordeel te overtuigen.

Ik mag niet eindigen, zonder een woordje over de plegtige prijsuitdeeling des namiddags te zeggen. Ik heb zulke plegtigheden meermaals in *België* en in *Holland* bijgewoond: maar nergens met zulke voldoening, dan in de daartoe gebouwde prachtvolle aula te *Rolduc*. Mgr. PAREDIS zat er voor. De Graaf VAN ANZEMBOURG met zijne familie; de Heeren LOM DE BERG en DE LIMPENS, Leden der Kamer der Volksvertegenwoordigers te 's *Hage*; de Heeren LANCELLE en KREMER, Leden der Kamer der Volksvertegenwoordigers te *Brussel*; SCHIJVEN, Procureur des Konings te *Mechelen*; KOSTEN en CORNELI, leden der Deputatie te *Maastricht* en verscheidene edellieden en verlichten vrienden der opvoeding vereerden de plegtigheid met hunne tegenwoordigheid. Men begon met de jubelouverture van WEBER, welke met veel volmaaktheid en *ensemble* door de Harmonie des gestichts werd uitgevoerd. Ik zwijg van de overheerlijk schoone redevoeringen en declamatiën: als toonkunstenaar moest ik een woordje zeggen over *das lied der Glocke*, dichtstuk van SCHILLER, in muziek gebragt door HOMBERG.

Waarlijk, men moet het zelf zien en hooren, om te gelooven, dat eene muziek van dien stempel, waar elke strofe een gevoel uitdrukt, waar elke phrase de verbeelding vervoert en het hart verrukt, ondernomen en met eene volmaaktheid, die men alleen in groote concerten moet zoeken, uitgevoerd is geworden door studenten, die daaraan sedert een paar maanden eenige hunner speelluren hebben toegewijd! Onvergetelijk oogenblik voor mij, dat mij nog steeds als een zoete droom voor de oogen zweeft! Die zang duurde anderhalf uur en was voor allen veel te spoedig geëindigd. Wat bijzonder voor de jeugd aanmoedigend moet zijn, en wat de vreemdelingen treft, is dat de Professoren zelve leden van het orkest en van de Harmonie zijn. Elke zangpartij heeft haren Professor en zelfs de instrumenten, als viool, violoncelle, trombone en tuba, worden door die Eerw. Heeren vrij goed gespeeld. Ziedaar mijne taak, als minnaar der toonkunst, volbragt. Ik laat aan anderen over de wetenschappelijke rigting en over de vorderingen der studiën te spreken. Voor mij ik heb de innige overtuiging, dat *Limburg* op *Rolduc* mag hogen, en dat het niet te verwonderen is, dat de jeugd van de verst afgelegene plaatsen uit *Duitschland* en *Holland* derwaarts gelokt wordt: want het is honderdmaal gezegd, *Rolduc* is en blijft het openbaar vertrouwen in alle opzigten waardig.

Maastricht den 1sten September 1851.

K.
